ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Alper GÜRER[1] Selçuk SEZEN[2]

Ahmet Barış SOLMAZTÜRK[2]

Özet: *Bu çalışmada Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları kişilik özelliklerinden yola çıkılarak girişimcilik potansiyelleri ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmaya konu olan araştırma, Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulu'nda halen ön lisans seviyesinde öğrenim görmekte olan 283 öğrenciye anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Girişimci kişilik özelliklerinin değerlendirilmesinde Doç. Dr. Kenan Ören ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Biçkes tarafından 2011 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 16. Ciltte yayınlanan ölçek kullanılmıştır. Araştırma ile ulaşılmaya çalışılan diğer sonuçlar; "Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında ve başarma ihtiyacı ile girişimcilik potansiyeli arasında" pozitif yönlü bir ilişki olup olmadığının ortaya konulması olarak belirlenmiştir.*

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, kişilik, girişimci kişilik*

A Field Research To Measure Entrepreneurial Personality Characteristic Of University Students

Abstract: *In this study, entrepreneurial potential of students, who are studying at the Keskin Vocational High School of Kirikkale University, is tried to be measured on the basis of their personality traits.This study about the research subject is performed with a survey which is conducted on 283 students of Keskin Vocational High School who are still studying at undergraduate level. At the evaluation of entrepreneurial personality traits, scale is used which is published by Assoc. Prof. Kenan Oren and Asst. Prof. Mehmet Bickes's in 16. volume of EASF Journal of Suleyman Demirel University at 2011.Other results of the survey attempted to reach, is specified as whether there is a positive relationship between "risk taking tendency and entrepreneurship" and "need of achievement and entrepreneurship" or not.*

Keywords: *Entrepreneurship, personality, entrepreneurial personality*

GİRİŞ

Girişimcilik, tek kutuplu dünyanın yükselen değerlerinin başında gelmektedir. Özellikle 1980 sonrası yükselmeye başlayan Neoliberal politikalar ve tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan serbest piyasa ekonomisi beraberinde devlet yönetimlerinin girişimci faaliyetlere desteğinin artmasına neden olmuş ve

[1] Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Keskin MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü. .(alpergurer@gmail.com)

[2] Doktora Öğr., İstanbul Arel Üniversitesi SBE Yönetim Organizasyon.

girişimcilerin önemi de artmıştır. Bu bağlamda devletlerin sosyal devlet anlayışından uzaklaştığı ve dolayısıyla temel kamu hizmetlerinin bile piyasa koşullarında karşılanmaya başlandığı "yeni dünya" düzeninde girişimcilerin; toplumsal mal ve hizmet üretimi görevini üstlenmeleri, ülke kalkınmasında lokomotif güç olarak ortaya çıkmaları, istihdam sağlamaları beklenmektedir.

Kendilerinden bu denli önemli toplumsal ve ekonomik faydalar beklenen girişimcilerin, farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Tarihsel süreç içerisinde öncelikle risk alabilme, iletişim becerisi, fırsatları değerlendirme gibi kendini gösteren bu farklılıkların bilgi çağı ile birlikte yenilik ve yaratıcılık kavramlarıyla ön plana çıktığı görülmektedir.

Girişimciler oldukça zor ve önemli riskleri göze almayı gerektiren bir faaliyeti yerine getirmektedirler. Bahsi geçen riskleri göze almak için girişimcilerde var olan kişilik özelliklerinin ölçülmesi ve nasıl destekleneceği konusunda oluşturulacak teorik çerçeve üzerinde çalışılması, literatüre yapılacak önemli bir katkı olarak öne çıkmaktadır.

Bu nedenle çalışmanın amacı, bir örnek olarak Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları kişilik özelliklerinden yola çıkılarak girişimcilik potansiyellerini ölçmeye çalışmak olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada öncelikle girişimcilik ve girişimci kişilik ile ilgili kavramsal çerçeve çizilmiş daha sonra da Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları değerlendirilmiştir.

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Girişimcilik kavramı, tarih boyunca farklı anlamlar yüklenmiş içinde bulunduğu çağın özelliklerine göre tanımlanmış bir kavram olmasına rağmen genel esasları itibariyle içinde risk unsurunu barındıran ekonomik bir faaliyete atıf yapmıştır. Girişimciliğin insanoğlunun İlkçağ'da yerleşik hayata geçerek üretime başlaması ile ortaya çıktığını ve yazının icadı ile ticaretin farklı bir boyut kazanarak kıtalararası özellik göstermeye başlamasıyla da geliştiğini söyleyebiliriz (Apak vd, 2010:14). Özellikle sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş, fordizmden post-fordist üretim tekniklerine geçiş ve gittikçe büyüyen küreselleşme olgusu girişimciliğin önemini daha da arttırmıştır (Özkul, 2008:21).

Girişimcilik kavramının bugünkü anlamı ile kullanılması, kapitalist üretim tarzının egemen hale gelmesiyle ilişkilidir; kavramın iktisat literatürüne girişi de, aslında, l9. ve 20.yüzyıllarda başlar. Geleceğin bugünden tam olarak bilinemeyişi nedeniyle geliri risk içeren aktörü büyük bir titizlikle mercek altına alan Cantillon, girişimciliğin risk alma ya da risk üstlenme vasfını öne çıkararak kavramı bilimsel bir zemine oturturken, 19.yüzyılda J.B. Say, sermaye sunumunda bulunan kapitalist ile

yönetim, işletmecilik, denetim, karar alma gibi girişimcilik-idarecilik işlevlerini birbirinden ayırmıştır. (Alada, 2001:47-48).

Girişimciliğin gelişim süreci ile birlikte paralel olarak ortaya çıkan bazı girişimcilik tanımlarına bakacak olursak; klasik anlamda girişimci, daha çok kendi işini kuran, çeşitli üretim faktörlerini bir araya getirerek ve risk üstlenerek üretim sürecinde bulunan ve bunun sonucunda da kâr elde etmeyi amaçlayan kişi olarak tanımlanmaktadır (Emsen, 2001:154). Bir başka tanımda (Bozkurt, 1996:5), girişimcilerin fırsatları sezme özelliğinden yola çıkarak girişimciliği, yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır şeklinde tanımlamaktadır. Modern girişimcilik düşüncesinin kurucusu olarak nitelendirilen Schumpeter, girişimciliği yeni bileşimlerin meydana getirilmesi olarak tanımlamış ve bunun da ekonomik kalkınmanın temeli olduğunu belirtmiştir (Damgacıoğlu ve Uygun, 2011:20). Diğer bir anlamda aracılık/ komisyonculuk da bir girişimcilik faaliyeti olarak tanımlanabilir. Aracılar, potansiyel alıcılar ve satıcıların değer zinciri içerisinde bir araya geldiği piyasaları oluşturarak girişimsel fırsatları keşfeder veya yaratırlar (Peng vd., 2014:8).

Literatürü incelediğimizde girişimci tanımlarında üç hususun önemli olduğu görülmektedir (Karahan ve Ulusoy, 2010:368); bunlardan birincisi, inisiyatif alma, ikincisi ekonomik ve sosyal koşulları organize ederek kaynakları etkin kullanma ve üçüncüsü ise başarısızlık ve riskin kabulüdür.

Girişimcilik tanımlarından yola çıkarak risk alarak yenilik yapan olarak tanımlanabilecek girişimci, fırsatları gözler ve onları bulduğunda her türlü riski alarak gerçekleştirmeye çaba gösterir (Hava ve Erturgut, 2009:5). Daha kapsamlı bir girişimci tanımı yapacak olursak "Girişimcilik, girişim faaliyetinin sonunda para, servet, gelir gibi bir ödül olan ekonomik; bireysel bağımsızlık, tatmin, haz gibi psikolojik; statü, itibar, güç gibi sosyolojik sonuçlara yol açan tehlike, tuzak, streslerle dolu ve özel gayret gerektiren bir değer yaratma sürecidir" (Top, 2006:7).

"Girişimciliğin önemi, girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını belirleyip bunu yatırıma, sonucunda da toplumsal refaha dönüştürmelerinde yatmaktadır; bir ülkede girişimlerin sayısı ve çeşidi ne kadar fazlaysa, insanların ve toplumun elde ettiği yararda o oranda fazla olur" (Apak vd, 2010:31). Benzer bir düşünceyi paylaşan İçerli ve Karadal'da (2013:347), dünyada devlet ve özel sektörün ilgi göstermediği ya da yetersiz kaldığı pek çok sorunun olduğuna ve çoğunlukla üçüncü sektör olarak ifade edilebilecek sektörde gelişen sosyal girişimcilik faaliyetlerinin, bu sorunların çözümünde önemli bir işlevi yerine getirdiğine dikkat çekmektedirler. Girişimciliğin önemini farklı boyutları ile ele almak mümkündür (Özkul, 2008:44-53);

Bireysel boyutta önemi; girişimcilik bireyin kendi potansiyelini ortaya koyma ve yapmak istediklerini uygulama imkanı vermektedir. Girişimci olmanın ya da girişimciliğin bireysel boyutta sağlamış olduğu birçok yarar vardır: bunlar

bağımsızlık, başarı duygusu, kar elde etme, saygınlık elde etme, kişisel gelişim şeklinde sayılabilir.

Kurumsal boyutta önemi; girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretken alanlarından yüksek alanlara aktarılma sürecinde baş aktördür. Çünkü girişimci, kendisinin veya başkasının yarattığı yenilikleri ekonomiye kazandırandır. Ayrıca yeni girişimler, piyasalarda rekabet baskısını arttırarak diğer firmaları yenilik yapmaya ve etkinliklerini iyileştirmeye zorlamakta ve sonuç olarak onların verimliliklerinin yükselmesini sağlamaktadır.

Bölgesel boyutta önemi; hem gelişmiş ülkelerin hem de gelişmekte olan ülkelerin yaşamış olduğu temel sorunlardan biri bölgelerarası gelişmişlik farkları sorunudur. Geri kalmış bölgeleri canlandırmak için yegane çare olarak ise girişimcilik görülmektedir. Azgelişmiş bölgeler için, sermayenin bu bölgelere kaydırılarak, yatırımların gelişmeye ve büyümeye elverişli olması için, bu bölgelerin cazip hale getirilmesi gerekmektedir.

Ulusal boyutta önemi; girişimcilik faaliyetleri bir toplumun gelir seviyesini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Fakat bununla birlikte girişimcilik sadece bir toplumun gelir seviyesini anlatmamaktadır. Bunun yanında değişimi harekete geçiren güçtür. Bir başka değişle yeni düşüncelerin yaratılması, yayılması ve uygulanmasını hızlandırmaktadır. Ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yol açmakta, rekabet baskısı yaratarak verimliliği arttırmakta, hızla büyüyen sektörler yaratmakta ve sonuç olarak ekonomik büyümeyi hızlandırmaktadır. İstihdam yaratan bu girişimci ekonomi yeni işletmeler kurulmasını sağlayarak ekonomiye ivme kazandırmaktadır. Girişimcilik, ekonomik gelişmeye sadece istihdam ya da gelir yaratarak katkıda bulunmaz. Bunların yanında girişimciliğin önemi, toplumun ihtiyaçlarını belirleyip bu ihtiyaçları sağlama amacıyla yatırım ve üretim faaliyetlerini gerçekleştirerek toplumun genel refah seviyesini yükseltmek olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Küresel boyutta önemi; girişimcilik, sadece ülkelerin büyüme hızları konusundaki önemli bir gösterge değil, bunun yanında toplumların sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik, psikolojik çevresinin de ana fonksiyonudur. Dünyanın hemen her bölgesinde girişimcilik işsizliği ve yoksulluğu önleme politikası olarak benimsenmiştir. Girişimcilik konusundaki kuruluşlar, programlar, araştırmalar, ulusal ve uluslararası yardım ve destek politikaları bunun somut örnekleri olarak gösterilebilmektedir. Artık girişimcilik dünya ekonomisinin entegrasyonunu sağlayan bir role bürünmüştür.

GİRİŞİMCİ KİŞİLİK

Girişimci olabilecek kişilerde diğer insanlardan farklı bazı kişilik özelliklerinin daha baskın özellik göstermesi muhtemeldir. Kişilik özellikleri bireyleri birbirlerinden ayırmaya yararken kişilik özelliklerine göre de bireylerin gösterdiği davranışlar değişecektir. Girişimci kişiler, girişimci olmayanlardan farklı olarak

organizasyonu oluştururlar. Girişimcilik bu anlamda girişimci kişiler tarafından gerçekleştirilen ve organizasyonun oluşturulmasına önayak olan bir dizi eylemler bütünüdür (Gartner, 1989:47).

Allport, kişiliği "Çevresine uyum sağlarken kendine has düzenlemelerini belirleyen psikofiziksel sistemlerin sahibi olan bireyin içindeki dinamik organizasyon" olarak tanımlamıştır (akt. Robbins ve Judge, 2013:135). İnsanların başkaları açısından kişiliği ise onun toplum tarafından belirlenen bazı özelliklere ve rollere sahip olması ile açıklanabilir (Eren, 2000:67). Kişiliğin farklı boyutlarından yola çıkarak farklı tanımlarını vermek mümkündür. Bu noktada gerek genel olarak insanlar gerekse özelde girişimciler için önemli olan kişiliğin, hem kendi içerisinde hem de toplum içindeki yeri açısından uyumlu bir bütünlük halini alabilmiş olmasıdır.

Kişiliği oluşturan ve bireylerin birbirinden farklı davranış özellikleri sergilemesini sağlayan kişilik faktörleri toplumsal olarak bahsi geçen uyumlu bütünlüğün sağlanması açısından önemlidir. Bu bağlamda kişiliği oluşturan faktörler; genetik ve bedensel faktörler, aileye bağlı faktörler, sosyal ve kültürel faktörler, sosyal sınıf faktörü, coğrafi faktörler ve diğer faktörler biçiminde gruplandırılabilir (Türkel'den akt. Bozkurt, 2007:97-98);

Gensel ve Bedensel Yapı Faktörler; birçok davranışsal özelliğin temelinde kalıtım, tüm psikolojik özelliklerin önemli bir faktörü olarak görülmüştür. Kalıtımsal özelliklerin kişiliği belirleme derecesi ise, bireyden bireye göre değişmektedir.

Sosyal-Kültürel Faktörler; tüm bireyler, belirli bir kültürel yapı içinde bulunur ve bu yapıdan tüm hayatı boyunca etkilenir. Bütün insanlar hem kalıtım hem de çevrenin ortak eserleridirler.

Aile Faktörü; kişinin yetiştiği aile ortamı ve aile bireyleri ile olan ilişkileri, kişiliğin oluşmasında çok önemli etkene sahiptir. Anne ve babanın demokratik bir yapıya sahip olup baskıcı bir tutum sergilemediği bir koşullarda, çocuğun daha rahat yetiştiği ve bu rahatlık sonucu objektiflik kazandığı akılcı davrandığı görülmüş ve zamanla daha aktif olduğu, kolay ilişkiler içerisinde bulunduğu saptanmıştır.

Sosyal Sınıf Faktörü; belli bir sosyal kültürel yapı içinde her ferdin eğitim ve benzeri gelişme faktörü açısından aynı şansa sahip olduğu söylenemez. Bireyin ait olduğu sosyal sınıf, onun eğitim imkânlarını, yaşama biçimini, düşünce ve eğilimlerini, tüketim kalıplarını ve çeşitli kişisel özelliklerini etkileyebilir.

Coğrafi ve Fiziki Faktörler; kişiliğin oluşmasında; bireylerin içinde büyüdüğü coğrafi çevrenin de etkisi olduğu göz ardı edilemez. Coğrafyanın, kişilerin yaşadıkları toplumun kültürü ve sosyolojik yapısı üzerinde etkileri oldukça bilinen ve bilimsel araştırmalarla ispatlanmış bir konudur.

Diğer Faktörler; kişiliğin oluşmasında etkili olan bu faktörlerin dışında kalan ve önemli olan başka belirleyiciler de mevcuttur. Radyo, televizyon, kitap, gazete, dergi gibi pek çok kitle iletişim araçları ve bireyin gelişmekte olduğu yani

içinde bulunduğu yaş dönemlerinde çevresinde bulunan yetişkinler grubunun da kişiliğin oluşumunda önemli birer faktör olarak var olduğu söylenebilir.

Her fert hayata bakış açısına göre diğer fertlerden farklılık gösterir ve bu farklılık sayesinde kişilerin hayata bakış açıları oluşmakta ve böylelikle diğer kişilerden farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Bireyleri harekete geçiren güdüler ve istekler şiddetleri bakımından değişiklikler ve farklılıklar gösterebilir. Örneğin, bazı bireyler risk almayı, riski üstlenmeyi severken, bazı bireyler ise risk almaktan ve sorumluluktan kaçarlar. İşte bu ve benzeri kavramlar kişiler arasındaki kişilik farklılıklarının bir göstergesi olarak kabul edilir.

Girişimci kişilerin, girişimciliğin sağladığı fırsatlara ulaşabilmek ve zorluklarla baş edebilmek için bazı özelliklere sahip olmaları beklenmektedir. Girişimcilerin sahip olması beklenilen kişilik özelliklerinin bir kısmı doğuştan gelmekte bir kısmı da sosyalleşme süreci içerisinde şekillenmektedir (Gülaçtı, 2013:190). Bu girişimci kişilik özellikleri başarı ihtiyacı, yenilikçilik, proaktif kişilik, genel öz-yeterlilik, strese dayanıklılık, özerklik isteği, iç kontrol odaklılık ve risk alma olarak sıralanabilir (Çetin ve Varoğlu, 2009:56-58);

Başarı ihtiyacı, kişinin ortalama zorluğu olan görevleri seçtiğini, sonuçlar için sorumluluğu kabul ettiğini ve faaliyet sonuçları üzerine geri bildirim aradığını göstermektedir. Bu kişilik özelliği girişimcilik için çok önemlidir; çünkü girişimciler, iyi performans için görevlerine yakın ilgi göstermek durumundadırlar.

Yenilikçilik, kişinin işin alışılmamış biçimdeki yeni yollarını arama ilgisi ve isteği olduğunu varsaymaktadır. Yenilikçilik özelliği girişimcilere firmalarındaki yenilikleri desteklemede yardım etmektedir.

Proaktif kişilik, kişisel inisiyatif davranışı için kişisel bir eğilimdir. Proaktif kişilik özelliği girişimciler için önemlidir; çünkü tanımından da anlaşılacağı üzere girişimciler faaliyetlerine kendileri başlamak zorunda olup, fırsatları görme ve kullanma yoluyla yeni örgütler kurarak kendi çevrelerini etkilemektedirler.

Genel öz-yeterlilik de girişimciler için önemli bir özelliktir. Girişimciler, belirsiz durumlarda birçok görevin yanı sıra öngörülemeyen görevlerin de yerine getirilmesinde kendi yeteneklerinden emin olmak zorundadırlar. Genel öz-yeterliliği yüksek kişiler, problemler ve zorluklar ortaya çıktığında fırsatları değerlendirerek azimlerini sürdürmekte; daha yüksek seviyelerde kişisel inisiyatif göstermekte; başarı için daha yüksek seviyelerde umutlara sahip olarak daha uzun dönemli bakış açılarıyla hareket etmekte, daha iyi bilgi sahibi olmak için bilgiyi etkin biçimde aramaktadırlar.

Strese dayanıklılık ise girişimcilerin finansal ve kişisel riskler alması ve ayrıca fazla iş yükü üstlenmelerinden dolayı önemlidir. Yüksek seviyede güvenilmezlik ve zorlukla karakterize edilen durumlarda girişimcilerin gerginlik yaşamamaları gerekmektedir.

Özerklik ihtiyacı, girişimcilerin kısıtlanmış çevrelerden kaçınmalarıyla ilişkilidir. Girişimciler, kendi amaçlarını koyma, kendi faaliyet planlarını geliştirmek ve kendi amaç başarılarını kontrol etmek için amirlerinden bağımsız olarak kararlar almayı tercih etmektedirler.

İç kontrol, odağına sahip kişiler ise elde ettikleri ödüllerin (iş sonuçlarının) kendi davranışlarının belirlediğine inandıklarından bu özellik de girişimcilikle ilişkilidir. Yüksek seviyede iç kontrol odaklı kişiler sonuçları kontrol edebildiklerine inanmakta; yeni bir firma kurma ve başarıyla bunu devam ettirme konusunda arzu edilen sonuçlara yönelik daha fazla azim ve çaba harcamaktadırlar. Tam tersine dış kontrol odaklı kişiler ise daha pasif tutumlar takınarak sonuçları kişinin değiştirebileceğine inanmamakta ve yeni bir firma kurma ve kişinin çevresini değiştirmek için nedeninin olmadığına inanmaktadır.

Son olarak girişimciliğin kapsadığı görevler risk almayı içermektedir. Girişimciliğin özünde risk almak vardır ve bundan başka özel bir sermaye gerektirmez. Teorik açıdan bakıldığında riske karşı olumlu veya nötr bir tavır sergilemek bunun ardındaki sırrı bize vermektedir (Hopenhayn ve Vereshchagina, 2002:19).

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Araştırmanın Kapsamı, Kısıtları Ve Varsayımları

Araştırmanın kapsamını, Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulunda okumakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. 1. Sınıf ve 2. sınıf öğrencilerinin katılımı ile ilgili bir ayrıma gidilmeyerek araştırma kapsamındaki genel yapının ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırma, zaman ve ekonomik kısıtlar nedeniyle küçük tutulmak ile birlikte, benzer çalışmaların birleşmesi ile elde edilecek sonuçlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın varsayımları ise şu başlıklar altında toplanabilir:

- Öğrenciler girişimcilik ile ilgili genel bir bilgiye sahip oldukları ve bu konuda sorulan sorulara cevap verebilecek düzeydedirler.
- Katılımcılar anket sorularını doğru (demografik) bilgiler vererek ve kendi düşüncelerini yansıtmak suretiyle cevaplamışlardır.
- Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak Anket yöntemi benimsenmiştir.
- Kullanılan ölçüm teknikleri ve sorular birbiri ile tutarlı ve uyumludur.

Araştırmanın Modeli Ve Hipotezleri

Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları bazı kişilik özellikleri belirlemeye çalışmasından dolayı betimleyici (tanımlayıcı-descriptive) ve bu kişilik özellikleri ile girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemeye çalışmasından ötürü de keşifsel özellikte bir araştırma olma özelliğini taşıyan çalışmamızda, tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimleyen araştırma yaklaşımı olarak tanımlanan tarama modeli, araştırmalarda araştırmaya konu olan olay ya da olguları oldukları şekliyle açıklamaya çalışmaktadır (Karasar, 1995:77). Bu tür araştırmalar, durum saptama araştırmalarından biraz daha ileri giderek, durumu saptadığı olgular arası ilişkileri de araştırmaya, ortaya çıkarmaya çalışır. (Aziz, 2008:26).

Bu araştırmanın modeli ve hipotezleri, Doç. Dr. Kenan Ören ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Biçkes'in Nevşehir'deki yükseköğrenim öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırma esas alınarak oluşturulmuştur (Ören ve Biçkes, 2011:75). Araştırmanın modeli aşağıdaki yer almaktadır.

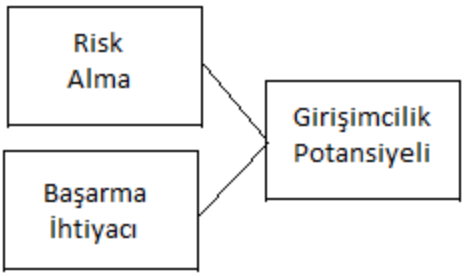

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırma modeline göre geliştirilen hipotezler aşağıdaki gibidir.

Hipotez 1: Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Hipotez 2: Başarma ihtiyacı ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Araştırmanın Evreni ve Örnek Büyüklüğünün belirlenmesi

Araştırmanın evrenini Kırıkkale Üniversitesindeki önlisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme

yöntemi kullanılmıştır. %95 güven aralığında 0,05'lik sapma oranı ile örneklem büyüklüğü 277 olarak aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır (Yükselen, 2006:62).

$$n=N.t^2.p.q/d^2.(N-1)+t^2.p.q$$

N=evren büyüklüğü,

n=örneklem büyüklüğü,

p= gerçekleşme oranı,

q=gerçekleşmeme oranı,

d=hata payı,

t= güven aralığına göre t değerini göstermektedir.

$$n=\frac{1000 \times (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5}{(0,5)^2 \times 999 + (1,96) \times 0,5 \times 0,5}$$

$$n=\frac{960,4}{3,4579}$$

$$n=277$$

Verilerin Toplanması ve Analiz Yöntemi

Veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket tekniği, verilerin kolay toplanabilmesi, veri bütünlüğünün sağlanması açısından tercih edilmekle birlikte; zaman ve maliyet açısından kolaylıklar sağlamaktadır. Araştırmamızda kullanılacak verilerin toplanması bu bağlamda iki şekilde gerçekleşmiştir. İlk yöntem olarak elektronik ortamda google docs altyapısı kullanılarak online anket formu hazırlanmış ve öğrencilere gönderilmiştir. Doldurulan formların sayısı ve çeşitli istatistik bilgileri güncel olarak takip edilmiştir. Yeterli sayıya ulaşılması açısından 150 kadar anket formu basılı olarak dağıtılmış ve elektronik ortamda toplanan veriler ile birleştirilmiştir. Toplamda hesaplamalarda kullanılabilecek durumda olan 283 anket formu toplanmış ve gerekli olan sayıdan fazlası elde edilmiştir.

Anket formu toplamda 32 sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan 8 tanesi demografik bilgileri toplarken, geri kalan 24 tanesi 5'li likert tipi ölçek sorularıdır. Araştırma önce geniş çapta düşünülmüş ve tüm yükseköğrenim öğrencilerini kapsayacak şekilde planlanmıştır, Ancak zaman ve maliyet kısıtı sebebiyle araştırma

evreninde de kısıtlamaya gidilmiştir. Buna bağlı olarak bazı sorular ve yanıtlar kullanım dışı bırakılmıştır. Soruların analizi için SPSS programı kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan faktörler ve soru dağılımları daha önce belirtildiği üzere Ören ve Biçkes'in çalışmalarından faydalanılarak hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ölçeklerin, elde edilen veriler ile geçerliği ve iç tutarlılığı analiz edilmiştir. Ölçeklerin verilen cevaplar doğrultusunda güvenilir sonuçlar verip vermeyeceği bilinmelidir. Bunun için de güvenilirlik analizi yapılarak Cronbach's Alfa değeri hesaplanmıştır.

Güvenilirlik analizinin amacı verilerin rastlantısallığını ölçmektir. Ankete verilen cevaplar rastgele dağılım gösteriyorsa anket sonuçlarının güvenilir olduğuna karar verilir. Güvenilirlik analizi seçilen örneğin güvenilirliğini, tesadüfîliğini ve tutarlılığını test etmekte kullanılır. Sonucun güvenilir olup olmadığına Cronbach's Alpha (α) değerine göre karar verilir (Kalaycı, 2009:405).

α değeri, $0{,}00 \leq \alpha < 0{,}40$	ise	Güvenilir değil
$0{,}40 \leq \alpha < 0{,}60$	ise	Düşük güvenilirlikte
$0{,}60 \leq \alpha < 0{,}80$	ise	Oldukça güvenilir
$0{,}80 \leq \alpha \leq 1{,}00$	ise	Yüksek güvenilirdir.

Ölçek soruları için uyguladığımız güvenilirlik analizi sonucunda korelasyon kat sayıları 0,20 den küçük olan 9,18, ve 20' nci sorular analiz dışı bırakılmıştır. Böylelikle ölçek sorularının 0,85 alpha değeri ile yüksek güvenilir olduğu aşağıda tabloda görülebilir.

Tablo 1: Ölçek Sorularının Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	**Soru Sayısı**
0,865	21

Ölçek sorularının faktör analizine uygunluğu KMO and Bartlett testi ile kontrol edilmiştir. Aşağıdaki tablo 2'de test değerinin 0,883 olduğu görülmektedir (Akdağ, 2011:25).

Tablo 2: **Ölçek Sorularının Faktör Analizine Uygunluğu**

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlilik Ölçümü.		0,883
Bartlett Sphericity Testi	**Yaklaşık Ki Kare**	1663,749
	Df	210
	Sig.	0

Tablo 3: Faktörlerin Toplam Varyansı Açıklama Oranı

Faktör	**Başlangıç Özdeğeri**		**Kare Yüklerinin Dönüşüm Toplamları**		
	Toplam	**% Varyans**	**Toplam**	**% Varyans**	**Kümülatif %**
1	6,27	29,855	3,481	16,574	16,574
2	1,364	6,494	2,844	13,542	30,116
3	1,196	5,697	2,505	11,93	42,046

Analizde kullanılacak ölçek sorularının, örnek alınan araştırmadaki faktör yapısına uyum sağlanması esas alınarak elde edilen faktör analizinin de yardımı ile aşağıdaki dağılım elde edilmiştir. 3 faktörün toplam varyansı açıklama oranı %42,046'dır. Dönüştürülmüş faktör ilişkisi matrisine göre analizde kullanılacak ölçek soruların faktör dağılımı aşağıdaki tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4 : Faktör Analizi Sonucunda Ölçek Sorularının Dönüştürülmüş Faktör İlişkisi Matrisi

Soru No	**Faktör**			**Soru No**	**Faktör**		
	1	**2**	**3**		**1**	**2**	**3**
c4	0,65			**c11**		0,57	
c3	0,62		0,44	**c12**		0,55	
c8	0,58			**b1**		0,53	
c9	0,57			**c10**		0,52	
c2	0,57			**c5**		0,49	
c6	0,56			**b3**		0,48	
c1	0,51			**a5**			0,69
c7	0,5	0,41		**b2**			0,64
a2	0,46		0,45	**a6**			0,59
b5		0,62		**a4**			0,43

Tablo 5: Analizde Kullanılacak Soruların Faktör Dağılımı

Faktör	**Soru No**	**Faktör**	**Soru No**
Girişimcilik Potansiyeli	c4	**Risk Alma**	b5
	c8		b1
	c9		b3
	c2	**Başarma İhtiyacı**	a5
	c6		a6
	c1		a4

Tablo 6: Demografik Bilgiler

		Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Yaş Dağılımı	18' den küçük	4	1,4	1,4
	18-22	188	66,4	67,8
	23-29	62	21,9	89,8
	30-39	26	9,2	98,9
	40-49	1	0,4	99,3
	50 ve üzeri	2	0,7	100
	Toplam	283	100	
Çalışma Durumu	Tam zamanlı	37	13,1	13,1
	Yarı zamanlı	20	7,1	20,1
	Kendi işim	13	4,6	24,7
	Çalışmıyorum	213	75,3	100
	Toplam	283	100	
Medeni Hali	Evli	28	9,9	9,9
	Evli değil	255	90,1	100
	Toplam	283	100	
Gelir Durumu	1000 TL ve altı	222	78,4	78,4
	1001-3500 TL	55	19,4	97,9
	3501-7500	2	0,7	98,6
	7500 ve üzeri	4	1,4	100
	Toplam	283	100	
Bir. Den.	Evet	51	18	18
	Hayır	232	82	100
	Toplam	283	100	

Araştırma önlisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiğinden katılımcıların yaş aralığının %66,4 oranı ile 18-22 olarak ortaya çıkması olağan olarak

nitelendirilebilir. Katılımcıların %75'inin, bir işte çalışmadığı görünmektedir. Bu durum da yine ilgili araştırmanın ön lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmesinin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmakta ve hedef kitlenin doğru olarak belirlendiğini göstermektedir. Araştırmaya katılan kişilerin medeni durumları %90,1 oranında evli değil olarak belirlenmiştir. %9,9 oranındaki katılımcılar evli olduklarını ve %78,4 oranında 1000 TL ve altında gelire sahip olduklarını beyan etmişlerdir. Katılımcılara daha önce girişimcilik deneyimlerinin olup olmadığı sorulmuştur. %82 oranında hayır cevabı verildiği görülmektedir. Demografik sorulardan elde edilen bilgiler, hedef kitlenin doğru olarak seçilmesi amacı ile toplanmış olup, model içerisinde farklı bir analizde kullanılmamıştır.

Ölçek Sorularına ait ortalamalar

Ölçek sorularına verilen cevaplara ait ortalamalara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. İlgili sorular 5'li likert ölçeğe göre hazırlanmış ve ifadeler, Kesinlikle Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde derecelendirilmiştir. Her bir sorunun ortalaması, verilen cevaplara ait puanların toplamının cevaplayıcı sayısına bölünmesi ile tespit edilmiş olup 1 ile 5 arasında bir değere sahiptir.

Tablo 7: Ölçek Sorularının Ortalamaları

Faktör	Soru	Ortalama
Başarma İhtiyacı	Kendi şansımı kendim yaratırım.	3,96
	Büyük sorunlarla karşılaştığımda tek başıma üstesinden geleceğime inanırım.	3,77
	Başarısızlığa uğrama düşüncesi bende sıkıntı ve endişe yaratmaz.	2,98
Risk Alma	Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübeler peşinde koşarım.	4,24
	Hiç tanımadığım birine gidip sohbete başlayabilirim.	3,6
	Son altı ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım.	2,77
Girişimcilik Potansiyeli	Hayallerimi gerçeğe dönüştürme de bana katkıda bulunabilecek kişilerle birlikte hareket etmenin/çalışmanın gerekliliğine inanırım.	4,56
	Değişim ve sürpriz gelişmelere karşı çabucak ve başarılı bir şekilde uyum sağlayabilen esnek bir kişiliğe sahibim.	4,23
	İsimde bana yardımcı olabilecek her turlu yeni bilgiyi nerede ve kimde olursa olsun arar bulurum ve öğrenirim.	4,35
	Başarıyla motive olurum ve sürekli daha iyisini yapmak için caba harcarım	4,43
	Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulmak için gereken yaratıcılığa sahibim.	4,1
	Başarmak istediğini gerçekleştirmek için sıkı çalışan biriyim.	4,21

Başarma ihtiyacının belirlendiği faktör sorularına verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların kendi şansımı kendim yaratırım ifadesini en yüksek puan ile önceledikleri görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcıların hayatları ile ilgili kararları kendilerinin almak ve başkalarından yardım almadan (örneğin aileleri v.b.) ayakta kalmak istedikleri söylenebilir. Ayrıca bu düşünceleri nedeniyle stres yaşamamaları, başarılı olup olmayacaklarını henüz bilememelerinden kaynaklandığı

şeklinde yorumlanabilir. Sonuçların bu şekilde çıkmasında katılımcı bireylerin 18-22 yaş aralığında olmaları ve birincil görevlerinin öğrencilik (okumak) olması gerekçe olarak gösterilebilir.

Risk alma durumlarının belirlendiği faktör sorularına verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların yeni yemekler, yeni yerler ve tecrübeler peşinde koşarım ifadesini en yüksek puan ile önceledikleri görülmektedir. Sonucun bu şekilde çıkmasının nedeni katılımcıların değişime açık olmaları, tek düzelikten kurtulma ihtiyacı duydukları şeklinde yorumlanabilir. Girişimciliğe başlama ve bu alanda başarılı olma yaşının ergen dönemden yetişkin döneme geçiş evresinde olduğu düşünüldüğünde örnek kitlenin vermiş olduğu bu cevabın kendilerini yansıtmış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Girişimcilik potansiyelinin belirlendiği faktör sorularına verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların "Hayallerimi gerçeğe dönüştürme de bana katkıda bulunabilecek kişilerle birlikte hareket etmenin/çalışmanın gerekliliğine inanırım" ifadesini en yüksek puan ile önceledikleri görülmektedir. Bu faktöre bağlı soruların hepsinin olumlu puanlar ile yanıtlanmış olması dikkate değer bir durumdur. Katılımcıların verdikleri bu cevaplar ile başarıya ulaşmak için başka kişiler ile birlikte çalışabilecekleri veya başka kişileri kendi amaçlarına ulaşmak için kullanabilecekleri/çalıştırabilecekleri bir eğilim içinde oldukları söylenebilir. Bu genç bireylerin, rekabetçi ortama kendilerini hazırladıkları/ hazır olmak istedikleri, staj veya tam zamanlı çalışmalar ile kısmen bu ortama dahil oldukları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 8. Faktörlere ait Korelasyon Tablosu

	Başarma İhtiyacı	**Risk Alma**	**Girişimcilik Potansiyeli**
Başarma İhtiyacı	1		
Risk Alma	0,314*	1	
Girişimcilik Potansiyeli	0,314*	0,443*	1

* 0,01 anlamlılık düzeyinde

Korelasyon analizi sonucuna göre; girişimcilik potansiyeli ile başarma ihtiyacı arasında (0.314) pozitif yönlü ve anlamlı bir korelasyon olduğu söylenebilir (P=0.01 anlamlılık düzeyinde). Girişimcilik potansiyeli ile risk alma eğilimi arasında (0.443) pozitif yönlü ve anlamlı bir korelasyon olduğu söylenebilir (P=0.01 anlamlılık düzeyinde). Araştırma hipotezleri bu sonuçlara istinaden kabul edilmiştir.

Hipotez 1: Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. (Kabul)

Hipotez 2: Başarma ihtiyacı ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.(Kabul)

SONUÇ

Girişimcilik günümüzün en etkin kavramlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin gelişmiş düzeylerinin, girişimci kişilerin sayısının çokluğuna göre belirlendiği günümüz dünyasında, ülkemizdeki girişimcilik çalışmalarına hız verilmesi gerektiği ortadadır. Girişimcilere verilen desteğin devlet tekeli dışına taşınarak büyük firmaların KOBİ ve mikro işletme düzeyindeki girişimcilere destek olması, katkı sağlaması önem taşımaktadır. KOBİ'lerin ülke kalkınmasındaki önemi ve her birinin geleceğin büyük şirketleri olabilecek potansiyel girişimciler olmaları konunun önemini daha da arttırmaktadır. Üniversite öğrencilerinin önlisans ve lisans düzeyinde girişimcilik dersleri almaları, girişimcilik lisans ve lisansüstü programlarının açılması ise bu boyuttan ele alındığında konuya bir ilgilinin oluştuğunu gösteren umut verici gelişmelerdir. Hatta girişimcilik kavramının bir ders olarak ortaöğretimden itibaren verilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde girişimciliğe verilen önem gün geçtikçe artmakta, girişimciliğin ekonomi üzerindeki lokomotif etkisi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Fırsatları yakalamak, risk alabilirlik ve doğru tercih yapma gibi konuların fizyolojik ve toplumsal açılardan pek çok değişken tarafından etki altında olduğu şüphe götürmez bir gerçek olmakla birlikte, girişimcilik özelliklerinin öğrenilebilir veya aktarılabilir kısımlarının eğitimler ile elde edilmesi, bu eğitimi almış kişilerin rekabetçi ortama daha hazır olmalarını sağlamakta ve başarı getirmektedir.

Ne var ki girişimcilik sadece öğrenilerek sahip olunabilecek bir yetenek değildir. Ancak önceki çalışmalardan alınan katkılarla da söylenebileceği gibi girişimciliğin oluşmasını, filizlenmesini sağlayabilecek uygun ortamın yaratılması, girişimci kişilerin yetişmesini de kolaylaştırmaktadır. Alınan eğitimin etkisi de bu işlemin hızlı ve daha belirgin olmasını ve yapılan çalışmaların bir sistematik içerisinde bilimsel olarak ilerlemesini sağlamaktan ibarettir.

Ülkemiz açısından bakıldığında girişimcilerin yetişmesi konusunda özel sektör kadar devlete de görevlerin düştüğü, özellikle fırsat eşitliği, siyasal ve ekonomik istikrarın sağlanması, yatırım güvencesi, yolsuzlukların önlenmesi gibi konularda verilen sözlü taahhütlerin yerini uygulamaya bırakması önem taşımaktadır. Ayrıca atılan adımların amacına uygun kullanımı ve yatırımların geri dönüşünün takip edilmesi yeni girişimsel faaliyetlerin önün açılması adına oldukça önemlidir.

Bu çalışma ile kişisel özellikler olarak risk alma ve başarma ihtiyacının, girişimcilik potansiyeline etki edip etmediği araştırılmıştır. Elde edilen bulgular bu kişilik özelliklerinin girişimci davranışa olumlu yönde etki ettiğini göstermiştir. Diğer

bir deyişle risk alma ve başarma ihtiyacı bağımsız iki değişken olarak bağımlı değişken girişimcilik potansiyeli üzerinde pozitif yönde etkilidir. Nitekim, araştırmanın gerçekleştirildiği alan önlisans öğrencileri ile dar bir bölgeyi kapsamasına karşın elde edilen bulgular literatürde var olan girişimcilik tanımlarını destekler yönde ortaya çıkmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda örneklem kütlesinin daha geniş kapsamlı tutulması ve girişimciliğe etki eden diğer kişilik özelliklerinin araştırma sürecine dahil edilmesi ile birlikte elde edilecek sonuçların literatüre katkısının önemli ölçüde artacağı düşünülmektedir. Nihayet, gerçekleştirilen bu çalışmanın başka çalışmalara ilham vermesi ve konunun güncel tutulması açısından katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Girişimciliğe verilen desteklerde yapılan akademik çalışmaların desteklenmesi, verilerin toplanması ve işlenmesinin geniş çapta yapılabilirliğinin arttırılması, hem akademik çalışmaların kalitesi hem de elde edilen bulguların sağlayacağı katkı ve değer açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akdağ, M. (2011), SPSS' de İstatistiksel Analizler, Ders Notları, Malatya.

Alada, A. Dinç (2001), "İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No: 23-24, ss. 47-52.

Apak, S., Taşçıyan, K.H. ve Aksoy, M. (2010), Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri, Papatya Yayıncılık, İstanbul.

Aziz, A. (2008). Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri, Nobel Yayınevi, Ankara.

Bozkurt, Ö. (2007), "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", ÇOMÜ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, ss. 93-111.

Bozkurt, R. (1996), "Girişimci Profili Üzerine Değerlendirmeler", Dünya Gazetesi, (14 Kasım 1996).

Çetin, F. Ve Varoğlu, A. K. (2009), "Özellikler Bağlamında Girişimcinin Beş Faktör Kişilik Örüntüsü". Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Savunma Bilimleri Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, ss. 51-66.

Damgacıoğlu, M. H. ve Uygun, R. (2011), "Girişimcilik Paradigmasında Dönüşüm: Deneyime Dayalı Girişimci Türleri Üzerine Teorik Bir Değerlendirme", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, Aralık, ss. 17-32.

Emsen, Ö. (2001), "Genç Nesilde Mesleki Eğilimler ve Girişimcilik : Ampirik Bir Çalışma", MPM Verimlilik Dergisi, Sayı 2001/1, ss. 153-176.

Eren, E. (2000), Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta yay. Ankara.

Gartner, W.B. (1989), “"Who Is an Entrepreneur?" Is the Wrong Question”, Entrepreneurship Theory and Practice, Summer 1989, ss. 47-67.

Gülaçtı, M. (2013), “Girişimcilik ve İş Planı Süreci”, Himmet Karadal (Ed.), Girişimcilik, Beta, İstanbul, ss. 187-203.

Hava, H. T. ve Erturgut, R. (17-19 Haziran 2009), “Girişimci Ruhunun Geliştirilmesi ve Öğrenilmiş Çaresizlik Olgusu”, EconAnadolu 2009: Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi, Eskişehir: ss. 1-15.

Hopenhayn, A. H. ve Vereshchagina, G. (2002), “Risk Taking by Entrepreneurs”, Center for Economic Research and Graduate Education – Economics Institute Press, December 2002, ss. 1-22.

İçerli, L. ve Karadal, M. Ş. (2013), “Sosyal Girişimcilik”, Himmet Karadal (Ed.), Girişimcilik, Beta, İstanbul, ss. 343-361.

Kalaycı, Ş. (2009), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikler, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Karahan, M. ve Ulusoy, İ. (2010), “Hatay İli Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi”, EKEV Akademi Dergisi, Yıl: 14 Sayı: 43, ss. 367-379.

Karasar, N. (1995), Bilimsel Araştırma Yöntemi, 3A Araştırma ve Danışmanlık Ltd. Şti, Ankara.

Ören, K. ve Biçkes, M. (2011), “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir’ deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)”, Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Fakültesi Dergisi, Cilt 16, ss.67-86.

Özkul, G. (2008), Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 TR61 Bölgesinde) İmalat Sanayi KOBİ’lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.

Peng, M.W., Lee, S. ve Hong, S.J. (2013). “Entrepreneurs As Intermediaries”, Journal of World Business, February 2013, ss. 1-37.

Robbins, S.P. ve Judge T. A. (2013). Örgütsel Davranış, Çev. Edt. İnci Erdem, Nobel, Ankara.

Top, S. (2006), Girişimcilik Keşif Süreci, Beta Yayınları, İstanbul.

Yükselen, C. (2006). Pazarlama Araştırmaları, Detay Yayınları, Ankara.